

About the families

Про фамилии

Recorded from Borakhan Karginova (Russian language school teacher, about 80 years old, permanent resident of Kamunta village), her sister Zara (about 80 years old, permanent resident of Kamunta village) and their grandson (about 30 years old, lives in Vladikavkaz) in Kamunta village in 2009.

Записано в селе Камунта от Борахан Каргиновой (учительницы русского языка в средней школе, около 80 лет, постоянная жительница с. Камунта), ее сестры Зары (около 80 лет, постоянная жительница с. Камунта) и их внука (около 30 лет, живет во Владикавказе) в 2009 г.

Recorded by A.P. Vydrin, Ju.V. Mazurova, O.I. Belyaev in Kamunta village in 2009. Interlinearized by A.P. Vydrin.

Записывали А.П. Выдрин, Ю.В. Мазурова, О.И. Беляев в с. Камунта в 2009 г. Разбирала М.В. Дарчиева. Глоссировал А.П. Выдрин.

1.1	Борæхан	:	Ам		цардысты		Атайтæ	,	Хъæрджынтæ	,	Цопантæ
	Борæхан		ам		цард -ысты		Атайтæ		Хъæрджынт -æ		
	Борæхан		ам		цæр -ысты				Хъæрджынт -æ ₁		
	Борахан		DemProx.IN		жить PST.INTR.3PL				Каргиновы NOM		
			здесь								
	, æмæ		уыдон		се		ппæт		дæр		рацыдысты
	æмæ		уыдон		се=		ппæт		=дæр		ра- цыд -ысты
	æмæ		уыдон		сæ=		æппæт		=дæр		ра- цæу -ысты
	и		DemDist.PL.NOM		POSS.3PL=		все		=PTCL		PV идти PST.INTR.3PL
			они						FOC		

Уæлладжыры		комæй
Уæлладжыр -ы	ком	-æй
Уæлладжыр -ы	ком	-æй
Алагирский	INESS	ущелье ABL

Борахан: Здесь жили Атаевы, Каргиновы, Цопановы, и все они вышли из Алагирского ущелья.

1.2	Ам		йæхи		хуылфы		ничи		царди	
	ам		йæ=	хи	хуылф	-ы	ничи		цард -и	
	ам		йæ=	хи	хуылф	-ы	ничи		цæр -ис	
	DemProx.IN		POSS.3SG=	REFL.GEN	внутренняя.часть	INESS	никто		жить PST.INTR.3SG	
			здесь							
	, æрдæбон		уын		куыд		загътон		, афтæ :	æртæ
	æрдæбон		=уын		куыд		загът -он		афтæ	æртæ
	æрдæбон		=уын ₁		куыд ₂		загът -он ₁		афтæ	æртæ
	недавно		=2PL.ENCL.DAT		как		сказать PST.TR.1SG		так	три

æфсымæры		рацыди		фыццагдæр	,	уыйфæстæ		уже
æфсымæр -ы	ра-	цыд -и		фыццаг =дæр		уый	фæстæ	уже
æфсымæр -ы	ра-	цæу -ис		фыццаг =дæр		уый ₂	фæстæ	уже
брат	GEN	PV идти	PST.INTR.3SG	первый =PTCL		DemDist.GEN	после	уже

цауын	райдыдтой		гье	уыцы	комæй	,	Уæлладжыры
цау -ын	ра- йдыд	-т -ой	гье	уыцы	ком -æй		Уæлладжыр -ы
цау -ын	ра- йдай	-т -ой	гье	уыцы	ком -æй		Уæлладжыр -ы
идти INF	PV начинать/ся	TR PST.TR.3PL	ну	тот	ущелье ABL		Алагирский INESS

комæй

ком -æй
ком -æй
ущелье ABL

Здесь никто не жил, как я вам уже сказала: три брата вышли сначала, потом уже начали идти из того ущелья, из Алагирского ущелья.

1.3	Æмæ дзы	цардысты	Атайтæ	,	Хъæрджынтæ	,
	æмæ =дзы	цард -ысты	Атайтæ		Хъæрджынт -æ	
	æмæ =дзы	цæр -ысты			Хъæрджынт -æ ₁	
	и =3SG.ENCL.INESS	жить PST.INTR.3PL			Каргиновы NOM	

Мамыкътæ	,	Бозыртæ	,	Бекмырзтæ	,	Гæвдынтæ	,	Тахохтæ	,	Мæрзатæ	,	Бытъæтæ
- гье		уыдон		се		ппæт		дæр		рацыдысты		
гье		уыдон		се=		ппæт		=дæр		ра- цыд -ысты		
гье		уыдон		сæ=		æппæт		=дæр		ра- цау -ысты		
ну		DemDist.PL.NOM		POSS.3PL=		все		=PTCL		PV идти		PST.INTR.3PL
		они						FOC				

Уæлладжыры	комæй	рацыдысты	ардæм	,	æмæ	гье
Уæлладжыр -ы	ком -æй	ра- цыд -ысты	ардæм		æмæ	гье
Уæлладжыр -ы	ком -æй	ра- цау -ысты	ардæм		æмæ	гье
Алагирский INESS	ущелье ABL	PV идти	сюда		и	ну

уыдон	цардысты
уыдон	цард -ысты
уыдон	цæр -ысты
DemDist.PL.NOM	жить PST.INTR.3PL
они	

И жили здесь Атаевы, Каргиновы, Мамуковы, Бязровы, Бекмурзовы, Гавдиновы, Тахоховы, Марзаевы, Битиевы – все они вышли из Алагирского ущелья сюда, и они жили.

1.4	Гæлиаты	дæр
	Гæлиат -ы	=дæр
	Гæлиат -ы	=дæр
	Галиат INESS	=PTCL
		FOC

В Галиате тоже.

1.5	Гæлиаты	чи	цард	,	уыдон	дæр	уæ
	Гæлиат -ы	чи	цард -*0		уыдон	=дæр	=уæ
	Гæлиат -ы	чи	цæр -*0 ₂		уыдон	=дæр	=уæ
	Галиат INESS	кто	жить PST.INTR.3SG		DemDist.PL.NOM	=PTCL	=2PL.ENCL.GEN
						FOC	

хъæуы ?
 хъæу -ы
 хъæу -ы
 быть.нужным PRS.3SG

Вам нужно, кто жил в Галиате?

1.6 **Дымты** **чи** **цард** , **уыдон** **дæр** ?
 Дымт -ы чи цард -*0 уыдон =дæр
 Дунт -ы чи цæр -*0₂ уыдон =дæр
 Дунта INESS кто жить PST.INTR.3SG DemDist.PL.NOM =PTCL
 они FOC

Кто жил в Дунта?

2 **Олег** : **О** .
 Олег о
 Олег о
 Олег да

Олег: Да.

3.1 **Борæхан** : **О** .
 Борæхан о
 Борæхан о
 Борахан да

Борахан: Да.

3.2 **Гæлиаты** **та** **царди** **Гасынтæ** , **Салхъазантæ** , **Годызтæ** ,
 Гæлиат -ы =та цард -и
 Гæлиат -ы =та цæр -ис
 Галиат INESS =же жить PST.INTR.3SG

уæртæ сæ **Заре** ... **Езетæ** , **Къодотæ** .
 уæртæ =сæ Заре
 уæртæ =сæ Заре
 вон =3PL.ENCL.GEN Заре

В Галиате жили Гасиновы, Салказановы, Годизовы, вон Заре... Езеевы, Кодоевы.

3.3 **Дзур-ма** , **Заре** , **ды дæр** !
 дзур - =ма Заре ды =дæр
 дзур =ма Заре ды =дæр
 говорить =ещё Заре ты =PTCL
 FOC

Говори ты тоже, Заре!

3.4 **Сметæ** , **Зæгæлтæ** , **Бæлæутæ** , **Гæглойтæ** , **Годызтæ** , **Арсæгтæ** .
 Сметовы, Загаловы, Балаевы, Гаглоевы, Годизовы, Арсаговы.

4 **Заре** : **Джыбызтæ** .
 Заре
 Заре
 Заре

Заре: Гибизовы.

5.1 **Борæхан** : **Чи** ?

Борæхан чи
Борæхан чи
Борæхан кто

Борæхан: Кто?

5.2 **Джыбызтæ** .

Гибизовы.

5.3 **Она с Галиата знает всех** .
с

5.4 **Чи ма** ?

чи =ма
чи =ма
кто =ещё

Кто еще?

6 **Внук** : **Она вам рассказала** , **в каких селах какие фамилии жили** , **и откуда**
внук вам фамилии и
внук
внук

кто пришел .

7 **Арсений** : **А про свою фамилию можете рассказать** ?

Арсений А
Арсений
Арсений

8 **Борæхан** : **Хъæрджынтæ** ?

Борæхан Хъæрджынт -æ
Борæхан Хъæрджынт -æ₁
Борæхан Каргиновы NOM

Борæхан: Каргиновы?

9 **Арсений** : **Да** .

Арсений Да
Арсений
Арсений

10.1 **Внук** : **Хъæрджынтæ** – **от слова « хъæр » крикуновы** .

внук Хъæрджынт -æ слова хъæр
внук Хъæрджынт -æ₁ хъæр
внук Каргиновы NOM крик

10.2 **Хъæр** – это крик .

хъæр это
хъæр это
крик

11.1 Борæхан	:	Хъæрджынтæ	Ал ... йед	... Мызуры	бынаей
Борæхан		Хъæрджынт -æ	йед	Мызур -ы	бын -æй
Борæхан		Хъæрджынт -æ ₁	ед ₁	Мызур -ы	бын -æй
Борæхан		Каргиновы NOM	HES	Мизур GEN	низ ABL

ралыгъдысты , **æмæ ардæм афтæмæй æрæфтыдысты** .
 ра- лыгъд -ысты æмæ ардæм афтæмæй æр- æфтыд -ысты
 ра- лидз -ысты æмæ ардæм афтæмæй æр- æфт -ысты
 PV переселяться PST.INTR.3PL и сюда так PV попасть PST.INTR.3PL

Борæхан: Каргиновы из Ал... выходцы из Мизура, так они оказались здесь.

11.2 Цæразоны	потомство	сты	,	гъе уый	фæдон	,	Цæразоны
Цæразон -ы		сты		гъе уый	фæдон		Цæразон -ы
		-ы		гъе уый ₁	фæдон		-ы
		GEN		быть.PRS.3PL	ну DemDist	потомок	GEN

фæдон .
 фæдон
 фæдон
 потомок

Они потомки Цæразона.

11.3 Æмæ	гъе	уырдыгæй	рацыдысты
æмæ	гъе	уырдыгæй	ра- цыд -ысты
æмæ	гъе	уырдыгæй	ра- цау -ысты
и	ну	оттуда	PV идти PST.INTR.3PL

И оттуда они вышли.

11.4 Гъе	уæддæр	та	,	гъе	уыцы	рæстæджы	туджджынтæ
гъе	уæд =дæр	=та		гъе	уыцы	рæстæдж -ы	туджджын -т -æ
гъе	уæд =дæр	=та		гъе	уыцы	рæстæг -ы	туджджын -т -æ ₁
ну	тогда =PTCL	=же		ну	тот	время INESS	кровник PL NOM

уыдысты , **æмæ ардæм афтæмæй рафтыдысты** .
 уыд -ысты æмæ ардæм афтæмæй ра- фтыд -ысты
 уыд -ысты æмæ ардæм афтæмæй ра- æфт -ысты
 быть PST.INTR.3PL и сюда так PV попасть PST.INTR.3PL

И тогда тоже, в те времена были кровники, и так они оказались здесь.

11.5	Æмæ	Хъæрджынты	фамили	дæр	ам	бирæ	уыди	
	æмæ	Хъæрджынт -ы	фамили	=дæр	ам	бирæ	уыд	-и
	æмæ	Хъæрджынт -ы	фамили	=дæр	ам	бирæ	уыд	-ис
	и	Каргиновы GEN	фамилия	=PTCL	DemProx.IN	много	быть	PST.INTR.3SG
				FOC	здесь			

И фамилия Каргиновых была здесь многочисленная.

11.6	Цардыстæн	ам	мах	бирæ	ныр	дæр	ма	мах
	цард -ыстæн	ам	мах	бирæ	ныр	=дæр	=ма	мах
	цæр -ыстæн	ам	мах ₁	бирæ	ныр	=дæр	=ма	мах ₁
	жить PST.INTR.1PL	DemProx.IN	мы.NOM	много	сейчас	=PTCL	=ещё	мы.NOM
		здесь				FOC		

гъе	ам	цæрæн	Хъæрджынтæй	иунæг	мах	хæдзар	ма
гъе	ам	цæр -æн	Хъæрджынт -æй	иунæг	мах	хæдзар	=ма
гъе	ам	цæр -æн ₁	Хъæрджынт -æй	иунæг	мах ₂	хæдзар	=ма
ну	DemProx.IN	жить PRS.1PL	Каргиновы ABL	один	мы.GEN	дом	=ещё
	здесь						

дзы	и	Хъæрджытæй
=дзы	и	Хъæрджыт -æй
=дзы	и	Хъæрджынт -æй
=3SG.ENCL.INESS	EXST	Каргиновы ABL

Нас здесь было много, и сейчас еще мы живем здесь, Каргиновых, один дом остался здесь Каргиновых.

11.7	Так ... Цæры	ма	дзы	Хъаратæ	ацы
	так	цæр -ы	=ма =дзы	Хъарат -æ	ацы
		цæр -ы	=ма =дзы	Хъарат -æ ₁	ацы
	жить PRS.3SG	=ещё	=3SG.ENCL.INESS	Караевы NOM	DemProx

Къæмынты	ма	цæры	Хъаратæ
Къæмынт -ы	=ма	цæр -ы	Хъарат -æ
Къæминт -ы	=ма	цæр -ы	Хъарат -æ ₁
Камунта INESS	=ещё	жить PRS.3SG	Караевы NOM

Так... Живут здесь еще Караевы, в Камунта живут еще и Караевы.

11.8	Æмæ	ма	мæнæ	Къæмынты	дæр	дзурын
	æмæ	=ма	мæнæ	Къæмынт -ы	=дæр	дзур -ын
	æмæ	=ма	мæнæ	Къæминт -ы	=дæр	дзур -ын
	и	=ещё	вот	Камунта GEN	=PTCL	говорить PRS.1SG
					FOC	

А я еще про Камунта рассказываю.

Интересно самостоятельное употребление генитива с неодушевленным именем.

11.9	Кацантæ	Хъаратæ
		Хъарат -æ
		Хъарат -æ ₁
		Караевы NOM

Кацановы, Караевы.

12 **Заре** : **Хъæлатаæ** .

Заре

Заре

Заре

Заре: Калаевы.

13.1 **Борæхан** : **Хъæлатаæ** .

Борæхан

Борæхан

Борæхан

Борæхан: Калаевы.

13.2 **Она всех знает из Галиата** .

13.3 **Абæгатаæ** , **Дзылыхтаæ** .

Абагаевы, Дзилиховы.

13.4 **А в Дунте – Хыбызтаæ** , **Байсогъуыртаæ** , **Къуыбызтаæ** .

а

13.5 **Чи ма дзы царди** ?

чи =ма =дзы

цард -и

чи =ма =дзы

цæр -ис

кто =ещё =3SG.ENCL.INESS жить PST.INTR.3SG

Кто еще здесь жил?

13.6 **Куыдзойтаæ** , **Гæбутаæ** , **Цæраæктаæ** , **Джеджжытаæ** , **Байсогъуыртаæ**

Гæбут -æ

Гæбут -æ₁

Габуев NOM

загъта

загът -а

зæгъ -а

сказать PST.TR.3SG

Кудзоевы, Габуевы, Цараковы, Геккиевы, Байсонгурвых назвала.

13.7 **Æмæ гъе уыцы фам ... < неразборчиво > цы мыггæгтаæ**

æмæ гъе уыцы

цы мыггæг -т -æ

æмæ гъе уыцы

цы мыггаг -т -æ₁

и ну тот

что род PL NOM

загътан , **гъе уыдон** **иууылдæр** **Уæлладжыры** **комæй**

загът -ан

гъе уыдон

иууылдæр

Уæлладжыр -ы

ком -æй

зæгъ -ан

гъе уыдон

иууылдæр

Уæлладжыр -ы

ком -æй

сказать PST.TR.1SG

ну DemDist.PL.NOM

все

Алагирский GEN

ущелье ABL

они

ардæн рафтыдысты	,	мæнæ гъе уыцы æртæ æфсымæры	–
ардæн ра- фтыд -ысты		мæнæ гъе уыцы æртæ æфсымæр -ы	
ардæн ра- æфт -ысты		мæнæ гъе уыцы æртæ æфсымæр -ы	
сюда PV попать PST.INTR.3PL		вот ну тот три брат GEN	

Къæмынтæ	,	Гæлиат æмæ Дымтæ	–	æртæ æфсымæры	чи
Къæмынт -æ		Гæлиат æмæ Дымт -æ		æртæ æфсымæр -ы	чи
Къæминт -æ ₁		Гæлиат æмæ Дунт -æ ₁		æртæ æфсымæр -ы	чи
Камунта NOM		Гæлиат и Дунта NOM		три брат GEN	кто

сты	,	гъе уыдоны		фæдыл	рацыдысты	ардæм
сты		гъе уыдон -ы		фæд -ыл	ра- цыд -ысты	ардæм
сты		гъе уыдон -ы		фæд -ыл	ра- цæу -ысты	ардæм
быть.PRS.3PL		ну DemDist.PL.NOM GEN		след SUPER	PV идти PST.INTR.3PL	сюда

И эти фам... те фамилии, которые я назвала, все они сюда пришли из Алагирского ущелья, эти три брата – Камунта, Гæлиат и Дунта – три брата, за ними пришли люди сюда.

13.8 Æмæ гъе ам		Уæллагком афтæмæй равзæрд	,	æмæ
æмæ гъе ам		Уæллагком афтæмæй ра- взæрд -*0		æмæ
æмæ гъе ам		Уæллагком афтæмæй ра- æвзæрд -*0 ₂		æмæ
и ну DemProx.IN		Уаллагком так PV		возникать PST.INTR.3SG и

здесь

гъе афтæмæй цардысты		ам
гъе афтæмæй цард -ысты		ам
гъе афтæмæй цар -ысты		ам
ну так жить PST.INTR.3PL		DemProx.IN

здесь

И так появилось Уаллагкомское ущелье, так и жили здесь.

13.9 Æмæ дзы		бирæ фамилитæ	уыди	,	æз
æмæ =дзы		бирæ фамили -т -æ	уыд -и		æз
æмæ =дзы		бирæ фамили -т -æ ₁	уыд -ис		æз
и =3SG.ENCL.INESS		много фамилия PL NOM	быть PST.INTR.3SG		я

дзы	кæй	нæ хъуыды кæнын	,	æз дзы	кæй
=дзы	кæй	нæ хъуыды кæн -ын		æз =дзы	кæй
=дзы ₃	кæй ₁	нæ хъуыды кæн -ын		æз =дзы ₃	кæй ₁
=3PL.ENCL.ABL	кто.GEN	NEG мысль делать PRS.1SG		я =3PL.ENCL.ABL	кто.GEN

помнить

нæ зонын	,	уæхæнтæ
нæ зон -ын		уæхæн -т -æ
нæ зон -ын		уæхæн -т -æ ₁
NEG знать PRS.1SG		такой PL NOM

И было здесь много фамилий, таких, что я не помню, тех, что я не знаю.

14.1 **Арсений** : **А** , **может быть** , **про какие-то фамилии вы знаете какие-то**
 Арсений А может быть фамилии
 Арсений может
 Арсений

истории интересные ?
 истории

14.2 **Откуда эти фамилии вышли .**
 фамилии

14.3 **Может , какие-то случаи интересные ?**
 может
 может

15 **Заре** : < **неразборчиво** >
 Заре
 Заре
 Заре

16.1 **Борæхан** : **Иронау** , **уæллагкоймагау сæ дзурын**
 Борæхан ирон -ау уæллагкойм -аг -ау =сæ дзур -ын
 Борæхан ирон -ау Уæллагком -аг₂ -ау =сæ дзур -ын
 Борахан осетинский EQU Уаллагком SUF EQU =3PL.ENCL.GEN говорить INF

кæнынцæ .
 кæн -ынцæ
 кæн -ынц₂
 делать PRS.3PL

16.2 **А так я никого не знаю .**
 А так я не знаю
 не знаю

17 **Арсений** : **Не знаете ?**
 Арсений
 Арсений
 Арсений

18 **Борæхан** : **Не знаю .**
 Борæхан знаю
 Борæхан знаю
 Борахан

19 **Юлия** : **А** про своих родителей ?

Юлия А

Юлия

Юлия

20 **Борæхан** : **А** , мои родители ?

Борæхан А

Борæхан

Борæхан

21.1 **Юлия** : **Да** .

Юлия Да

Юлия

Юлия

21.2 **Можете** рассказать ?

21.3 **Кто** они были ?

они были

22.1 Борæхан :	Мæ	фыд	уыди	...	Гъе	уый	дæр
Борæхан	мæ=	фыд	уыд -и		гъе	уый	=дæр
Борæхан	мæ=	фыд	уыд -ис		гъе	уый ₁	=дæр
Борæхан	POSS.1SG=	отец	быть PST.INTR.3SG		ну	DemDist.NOM	=PTCL FOC

Уæлладжыры	комæй	рафтыди	.
Уæлладжыр -ы	ком -æй	ра- фтыд -и	
Уæлладжыр -ы	ком -æй	ра- æфт -ис	
Алагирский	INESS ущелье	ABL PV	попасть PST.INTR.3SG

Борæхан: Мой отец был... Он тоже был выходцем из Алагирского ущелья.

22.2 **Гаври Каргинов** .

22.3 Мæ	мад	та	хуынди	Елиса ,	Гасынты	чызг	,
мæ=	мад	=та	хуынд -и			чызг	
мæ=	мад	=та	хуин -ис			чызг	
POSS.1SG=	мать	=же	зваться PST.INTR.3SG			девочка	

Гæлиаттаг	чызг	.
Гæлиатт -аг	чызг	
Гæлиат -аг ₂	чызг	
Галиат	SUF	девочка

А мою мать звали Елиса, девушка из фамилии Гасиновых, из Галиата.

Уже было ему... как будет сорок по-осетински?

23 **Внук** : **Дыуиссæдз**
внук дыуу -и ссæдз
внук дыууæ -и₂ ссæдз
внук два GEN двадцать
сорок

Внук: Сорок.

24 **Борæхан** : **Дыуиссæдз**   **азы**   **уыл**   **цыди**
Борæхан дыуу -и ссæдз аз -ы =уыл цыд -и
Борæхан дыууæ -и₂ ссæдз аз -ы =уыл цæу -ис
Борæхан два GEN двадцать год GEN =2PL.ENCL.SUPER идти PST.INTR.3SG
сорок

афтæмæй .
афтæмæй
афтæмæй
так

Борæхан: Когда ему было сорок лет.

25 **Арсений** : **Цыппор** .
Арсений цыппор
Арсений цыппор
Арсений сорок

Арсений: Сорок.

26.1 **Борæхан** : **О** , **цыппор** .
Борæхан о цыппор
Борæхан о цыппор
Борæхан да сорок

Борæхан: Да, сорок.

26.2 **Кæсай** , **йæхæдæг**   **æй**   **зоны** .
кæс -ай йæ= хæдæг =æй зон -ы
кæс -ай йæ= хæдæг =æй зон -ы
смотреть SBJV.2SG POSS.3SG= REFL =3SG.ENCL.GEN зная PRS.3SG

Смотри-ка, он сам знает.

27 **Внук** : **Ну** , **дыуиссæдз**   **дæр**   **ис** , **цыппор**   **дæр**   **и** ,
внук Ну дыуу -и ссæдз =дæр ис цыппор =дæр и
внук дыууæ -и₂ ссæдз =дæр и цыппор =дæр и
внук два GEN двадцать =PTCL EXST сорок =PTCL EXST
сорок FOC FOC

цыппор .
цыппор
цыппор
сорок

Внук: Ну, и дыуиссæдз говорят, и цыппор тоже.

28.1	Борæхан	:	Æмæ	гъе	уæд	æрцыди	,	æмæ	...	черкесски
	Борæхан		Æмæ	гъе	уæд	æр- цыд -и		æмæ		черкесски
	Борæхан		æмæ	гъе	уæд	æр- цæу -ис		æмæ		черкесски
	Борæхан		и	ну	тогда	PV идти PST.INTR.3SG		и		черкесский

форма	...	<	неразборчиво	>	уыди		хъама	,	уæд	балц	–	алцы
форма					уыд -и		хъама		уæд	балц		алцы
форма					уыд -ис		хъама		уæд	балц		алцы
форма					быть PST.INTR.3SG		кинжал		тогда	газырь		всякий

Борæхан: И тогда он вернулся... и черкеска... <неразборчиво> был кинжал, были газыри – все. Газырь - должн быть бæрц, а не балц; балц по-иронски "дорога; путешествие, поход".

28.2	Уæхæн	рæсугъд	форма	йын	уыди	,	æмæ	диссаг	!
	уæхæн	рæсугъд	форма	=йын	уыд -и		æмæ	диссаг	
	уæхæн	рæсугъд	форма	=ын	уыд -ис		æмæ	диссаг	
	такой	красивый	форма	=3SG.ENCL.DAT	быть PST.INTR.3SG		и	чудо	

Такая красивая форма у него была, что чудо!

28.3	Æмæ	гъе	уæд	ракуырда	нæ	мады	дæр	,
	æмæ	гъе	уæд	ра- куырда -т -а	нæ=	мад -ы	=дæр	
	æмæ	гъе	уæд	ра- кур -т -а	нæ=	мад -ы	=дæр	
	и	ну	тогда	PV просить TR PST.TR.3SG	POSS.1PL=	мать GEN	=PTCL FOC	

дæлæ	Гæлиатаг	чызг
дæлæ	Гæлиат -аг	чызг
дæлæ	Гæлиат -аг ₂	чызг
там.внизу	Галиат	SUF девочка

И тогда он женился на нашей матери, девушке из Галиата.

28.4	Æмæ	дан	,	Гæлиатмæ	куы	фæцыди	,	уæд	,	цы
	æмæ	=дан		Гæлиат -мæ	куы	фæ- цыд -и		уæд		цы
	æмæ	=дан		Гæлиат -мæ	куы ₁	фæ- цæу -ис		уæд		цы
	и	=мол		Галиат ALL	когда	PV идти PST.INTR.3SG		тогда		что

хъал	,	дан	,	у	,	кæй	,	дан	,	курдзæн	,
хъал		=дан		у		кæй		=дан		кур -дзæн	
хъал ₂		=дан		у ₁		кæй ₁		=дан		кур -дзæн	
гордый		=мол		быть.PRS.3SG		кто.GEN		=мол		просить FUT.3SG	

уымæ	,	дан	,	чи	‘	рцæудзæн	?
уы		-мæ		=дан		чи р- цæу -дзæн	
уый ₁		-мæ		=дан		чи æр- цæу -дзæн	
DemDist ALL		=мол		кто		PV идти FUT.3SG	

И когда он шел в Галиат, то, какой он, мол, гордый, кого, мол, он будет сватать, кто, мол, за него выйдет?

28.5	Цы хьал	у		зæгъгæ	
	цы хьал	у		зæгъ -гæ	
	цы хьал ₂	у ₁		зæгъ -гæ	
	что гордый	быть.PRS.3SG		сказать CONV	

Какой он гордый, мол.

28.6	Мæнæ ацы	чызг	Гæлиаттаг	чызг	у		æмæ
	мæнæ ацы	чызг	Гæлиатт -аг	чызг	у		æмæ
	мæнæ ацы	чызг	Гæлиат -аг ₂	чызг	у ₁		æмæ
	вот DemProx	девочка	Галиат SUF	девочка	быть.PRS.3SG		и

йæ	ай	дæр	зоны
=йæ	ай	=дæр	зон -ы
=æй	ай	=дæр	зон -ы
=3SG.ENCL.GEN	DemProx.NOM	=PTCL	знать PRS.3SG
			FOC

Эта девушка из Галиата, и она тоже это знает.

28.7	Æмæ афтæмæй	Гæлиаттаг	ракуырда		Елиса – мæ
	æмæ афтæмæй	Гæлиатт -аг	ра- куырда -т -а		мæ=
	æмæ афтæмæй	Гæлиат -аг ₂	ра- кур -т -а		мæ=
	и так	Галиат SUF	PV просить TR	PST.TR.3SG	POSS.1SG=

мад
мад
мад
мать

И так он женился на девушке из Галиата, Елиса – моя мать.

28.8	Ахуыргонд	нæ	уыди		фыд дæр
	ахуыр гонд	нæ	уыд -и		фыд =дæр
	ахуыр конд	нæ	уыд -ис		фыд =дæр
	учеба делать.PTCP.PST	NEG	быть PST.INTR.3SG		отец =PTCL
	образованный				FOC

ахуыргонд	нæ	уыди
ахуыр гонд	нæ	уыд -и
ахуыр конд	нæ	уыд -ис
учеба делать.PTCP.PST	NEG	быть PST.INTR.3SG
образованный		

Она не была образованной, и отец не был образованным.

28.9	Уырыссагау	уæ	уый	рæсугъдæн		высши образовани
	уырыссаг -ау	=уæ	уый	рæсугъд -æн		образовани
	уырыссаг -ау	=уæ	уый ₁	рæсугъд -æн		образовани
	русский EQU	=2PL.ENCL.ABL	DemDist.NOM	красивый DAT		образование

чи фæци		уыдон	дæр	нæ	дзырдтой
чи фæци		уыдон	=дæр	нæ	дзырд -т -ой
чи фæци		уыдон	=дæр	нæ	дзур -т -ой
кто PV+быть.PRS.3SG		DemDist.PL.NOM	=PTCL	NEG	говорить TR PST.TR.3PL
закончить		они	FOC		

Но те, кто получил высшее образование, не говорили так красиво по-русски, как он говорил.

28.10 Уæрæсейы	нæ	уыди	,	æмæ	гъе	афтæ	сыгъдæг	
Уæрæсе -йы	нæ	уыд -и		æмæ	гъе	афтæ	сыгъдæг	
Уæрæсе -ы	нæ ₅	уыд -ис		æмæ	гъе	афтæ	сыгъдæг	
Россия	INESS	PTCL	быть	PST.INTR.3SG	и	ну	так	чистый

дзырдта

дзырд	-т	-а
дзур	-т	-а
говорить	TR	PST.TR.3SG

Он ведь был в России, и так чисто разговаривал.

28.11 Цыппар	æмæ	ссæдз	азы	Уæрæсейы	фæци	,	æмæ	гъе	
цыппар	æмæ	ссæдз	аз -ы	Уæрæсе -йы	фæци		æмæ	гъе	
цыппар	æмæ	ссæдз	аз -ы	Уæрæсе -ы	фæци		æмæ	гъе	
четыре	и	двадцать	год	GEN	Россия	INESS	PV+быть.PRS.3SG	и	ну

афтæ дзырдта

афтæ	дзырд	-т	-а
афтæ	дзур	-т	-а
так	говорить	TR	PST.TR.3SG

Двадцать четыре года он провел в России и так разговаривал.

28.12 Уырдыгæй	Георгиевский	крест	,	алы	диссæгтæ		схаста	
уырдыгæй				алы	диссæг -т -æ	с-	хаст -а	
уырдыгæй				алы	диссаг -т -æ ₁	с-	хæсс -а	
оттуда				разный	чудо	PL NOM	PV носить	PST.TR.3SG

Оттуда он привез Георгиевский крест, всякие диковинки.

28.13 Æмæ	иу	рæстæджы	...	Мæгъа	,	куыддæртæ	
æмæ	иу	рæстæдж -ы		мæгъа		куыддæр -т -æ	
æмæ	иу	рæстæг -ы		мæгъа		куыддæр -т -æ ₁	
и	один	время	INESS	не знаю		как.только	PL NOM

рауади

ра-	уад	-и	,	æмæ	сæ		бамбæхста	,	
ра-	уай	-ис		æмæ	=сæ		ба-	мбæхст -а	
PV	получаться	PST.INTR.3SG		и	=3PL.ENCL.GEN		ба-	æмбæхс -а	
							PV	прятать	PST.TR.3SG

тæрсгæ

тæрс	-гæ	код	-т	-а	,	æмæ	сæ		бамбæхста		
тæрс	-гæ	кæн	-т	-а		æмæ	=сæ		ба-	мбæхст -а	
бояться	CONV	делать	TR	PST.TR.3SG		æмæ	=сæ		ба-	æмбæхс -а	
						и	=3PL.ENCL.GEN		PV	прятать	PST.TR.3SG

кæмдæр	дурты		амады	
кæм -дæр	дур -т -ы		амад -ы	
кæм -дæр ₂	дур -т -ы		амай ₁ -ы	
где INDEF	камень PL INESS		складывать PRS.3SG	

И однажды... Не знаю, как-то получилось, и он спрятал их, боялся, и спрятал их где-то в скале.

29 **Внук** : **Георгиевский крест спрятал** , **и вот ордена** , **медали** .
 внук и вот
 внук
 внук

30.1 **Борæхан** : **Да** .
 Борæхан Да
 Борæхан
 Борахан

Борахан: Да.

30.2 **Бирæ йæн** **уыди** **тынг** .
 бирæ =йæн уыд -и тынг
 бирæ =йæн уыд -ис тынг
 много =3SG.ENCL.DAT быть PST.INTR.3SG очень

Много у него было всего.

30.3 **Æмæ сæ** **банымæхста** **хуыры** **хуылфы**
 æмæ =сæ ба- нымæхст -а хуыр -ы хуылф -ы
 æмæ =сæ ба- нымæхс -а хуыр -ы хуылф -ы
 и =3PL.ENCL.GEN PV прятать PST.TR.3SG щебень GEN внутренняя.часть INESS

И он спрятал их в щебне.

30.4 **Æмæ сæ** **уыйфæстæ** ... **хуыр** **кæлгæ**
 æмæ =сæ уый фæстæ хуыр кæл -гæ
 æмæ =сæ уый₂ фæстæ хуыр кæл -гæ
 и =3PL.ENCL.GEN DemDist.GEN после щебень сыпаться CONV

ракодта , **цы уыди** , **нал сæ** ...
 ра- код -т -а цы уыд -и нал =сæ
 ра- кæн -т -а цы уыд -ис нал =сæ
 PV делать TR PST.TR.3SG что быть PST.INTR.3SG больше.не =3PL.ENCL.GEN

И потом... то ли обвалилась галька, то ли что было, не...

31.1 **Внук** : **Хуыр** , **знаете** , **что такое** ?
 внук хуыр что
 внук хуыр
 внук щебень

31.2 **Хуыр** .
 хуыр
 хуыр
 щебень

32 **Арсений** : **Хур** ?
 Арсений хур
 Арсений хур
 Арсений солнце

33 **Внук** : **Это хур** , **а хуыр** – **это вот камни падают ...**
 внук Это хур а хуыр это вот
 внук хур а хуыр это
 внук солнце щебень

34 **Олег** : **Обвал** ?
 Олег
 Олег
 Олег

35 **Внук** : **Хуыр – это вот маленькие камушки** , **ну как ... в перемешку** .
 внук это вот ну как
 внук это
 внук

36.1 **Борæхан** : **Куда-то засунул** , **æмæ сæ** **нал æрхъуыды**
 Борæхан æмæ =сæ нал æр- хъуыды
 Борæхан æмæ =сæ нал æр- хъуыды
 Борахан и =3PL.ENCL.GEN больше.не PV мысль

кодта

код -т -а
 кæн -т -а
 делать TR PST.TR.3SG

Борахан: Куда-то засунул, и не вспомнил уже.

36.2 **Æмæ сæ** **фæагуырдта** , **фæагуырдта** ,
 æмæ =сæ фæ- агуырд -т -а фæ- агуырд -т -а
 æмæ =сæ фæ- агур -т -а фæ- агур -т -а
 и =3PL.ENCL.GEN PV искать TR PST.TR.3SG PV искать TR PST.TR.3SG

и так и умер .
 и так и

И он искал их, искал, и так и умер.

37 **Внук** : **Спрятал и не нашел** .

внук и не

внук не

внук

38 **Борæхан** : **Æмæ сæ** **нал** **æссардтан** **сæ**
Борæхан Æмæ =сæ нал æссард -т -ан =сæ
Борæхан æмæ =сæ нал ссар -т -ан =сæ
Борахан и =3PL.ENCL.GEN больше.не найти PL PST.TR.1SG =3PL.ENCL.GEN

мах **дæр** .

мах =дæр

мах₁ =дæр

мы.NOM =PTCL

FOC

Борахан: И мы их тоже не нашли уже.